

Dr hab. n. med. Maciej Krawczyk

II Klinika Neurologii

Instytutu Psychiatrii i Neurologii

Ul. Jana III Sobieskiego 9, 02-957 Warszawa

krawczyk@ipin.edu.pl, Tel:507771335

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Magister Dalii Woźnicy

**pt.: „ANALIZA SYSTEMU KSZTAŁCENIA, ZAKRESU PRAW I OBOWIĄZKÓW ORAZ
SAMODZIELNOŚCI ZAWODOWEJ FIZJOTERAPEUTÓW W EUROPIE.”**

1. Podstawa formalna opracowania recenzji

Podstawę formalną opracowania recenzji stanowi wniosek Pana Dziekana Wydziału Nauk o Zdrowiu z Oddziałem Pielęgniarstwa i Instytutem Medycyny Morskiej i Tropikalnej Gdańskiego Uniwersytetu Uniwersytetu Medycznego Prof. Dr hab. Andrzeja Basińskiego

Przedmiot i zawartość rozprawy

Przedmiotem recenzji jest rozprawa doktorska magister Dalii Woźnicy pt.:
**ANALIZA SYSTEMU KSZTAŁCENIA, ZAKRESU PRAW I OBOWIĄZKÓW ORAZ
SAMODZIELNOŚCI ZAWODOWEJ FIZJOTERAPEUTÓW W EUROPIE**

Praca ma charakter badawczy i składa się z siedmiu rozdziałów głównych oraz piśmiennictwa, streszczenia, spisu rycin, tabel i załączników. Praca liczy 87 stron tekstu wraz z 10 tabelami i 33 rycinami.

2. Ocena układu pracy, struktury, podziału treści, kolejności rozdziałów, kompletności tez, itp.:

Układ pracy jest prawidłowy. Kolejność rozdziałów prawidłowa. Praca kompletna o prawidłowej zawartości rozdziałów i typowych proporcjach rozdziałów. Pierwsze 23 strony pracy stanowi wstęp w postaci opisu kształtowania się zawodu fizjoterapeuty w krajach europejskich, modelu zespołu rehabilitacyjnego w Europie, dyrektyw regulujących uznawanie kwalifikacji zawodów medycznych na terenie Unii Europejskiej, migracji fizjoterapeutów w Europie, struktury Stowarzyszeń Zawodowych fizjoterapeutów na świecie, systemu kompatybilności edukacji wyższej w Europie oraz bezpośredniego dostępu do fizjoterapeuty. Wstępu zawiera bogato udokumentowany przegląd piśmiennictwa. Wyniki badania stanowią około 30 % zawartości pracy. Struktura pracy jest zbliżona do klasycznej i pozwala się skoncentrować na jej wartości merytorycznej. Praca jest przejrzysta. Wszystkie tabele i ryciny sporządzono z dużą dbałością o edytorskie szczegóły co powoduje, że nawet te najbardziej złożone i obszerne są bardzo czytelne dla odbiorcy. Autorka precyzyjnie opisała wszystkie ryciny i tabele a ich zawartość jest zgodna z opisem. Ryciny są proste i wyczerpująco opisują ich niezbędne elementy. W pracy brakuje pytań badawczych. Ogólny charakter pytań badawczych został wyczerpany w tym przypadku przez operacyjny charakter hipotez badawczych i zawarty w opisie celu badawczego co wyczerpuje ten element pracy naukowej i nie jest błędem.

3. Ocena merytoryczna rozprawy

3.1. Ocena doboru tematu i postawionych celów rozprawy

Praca porusza niezwykle ciekawy i bardzo ważny z punktu widzenia opieki zdrowotnej temat jakim jest kształtowanie się w ostatnich latach w Europie trzeciego, najliczniejszego zawodu medycznego, jego stan obecny oraz perspektywy rozwoju. Zawód fizjoterapeuty nie jest najmłodszym zawodem medycznym. Rozwija się jednak niezwykle dynamicznie mając coraz większy wpływ na jakość leczenia od dnia narodzin do śmierci człowieka. Właściwa metodologia aplikacji „grupy leków” jakim jest oddziaływanie na człowieka czynnikami fizycznymi może przeciwdziałać wielu zespołom chorobowym, łagodzić skutki chorób, zapobiegać poważnym powikłaniom łącznie ze śmiercią oraz przyspieszać i optymalizować powrót do wcześniej pełnionych ról społecznych. Światowa Organizacja Zdrowia informuje, że za ponad 60% powstałych chorób odpowiada brak lub niewłaściwa ilość aktywności ruchowej w związku z czym ogłoszono w 2013 roku pandemię braku ruchu. Dobór

tematu przez doktorantkę jest celujący. Praca dotyka aspektów ekonomicznych oraz społecznych. Temat pracy wpisuje się także w szeroko rozumianą, aktualną politykę zdrowotną Państwa polskiego poprzez swoje ewentualne znaczenie dla tworzenia bardziej efektywnych programów zdrowotnych, które uwzględniają zawsze ograniczone możliwości ekonomiczne systemu opieki zdrowotnej. Ponadto zarówno w Polsce jak i we wszystkich systemach opieki zdrowotnej na świecie narasta obecnie problem braku kadr medycznych i jak szacuje WHO za 10 lat będzie to już kilkadziesiąt milionów wakatów. W tym kontekście, niezwykle istotne jest właściwe umiejscowienie zawodu i kompetencje fizjoterapeutów. Jedną z propozycji Światowej Organizacji Zdrowia, która miałaby zmniejszyć deficyt zawodów medycznych jest nadawanie obecnym zawodom dodatkowych, „płytkich” kompetencji aby wypełnić braki. Wszystkie powyższe uwagi wskazują na **bardzo dobry** dobór tematu pracy przez doktorantkę.

Autorka założyła jeden cel pracy, który jest z punktu widzenia poznawczego oszczędny lingwistycznie i ostrożny z punktu widzenia naukowca. Założony cel pracy jest jednak relatywnie szeroki i wyczerpuje problemy do wyjaśnienia co potwierdza, że dobór celu jest **bardzo dobry**.

3.2. Ocena naukowej wartości rozprawy

3.2.1. Ocena wstępu.

Wstęp nie jest długi co odbiega od zdecydowanej większości prac doktorskich i wzbudziło bezgraniczne zadowolenie recenzenta ponieważ jest zgodne z jego przekonaniem, że rzeczywistą wartością pracy naukowej jest jej istota czyli eksperyment badawczy. Jediną uwagę do wstępu stanowi fakt braku jasnej informacji na temat przyczyn podjęcia tematu badań. Recenzent podejrzewa, że każdy z penetrowanych przez doktorantkę tematów (zarówno w zakresie kształcenia przeddyplomowego jak i kompetencji) jest tak fascynujący, że jest rzeczą oczywistą precyzyjne zagłębienie się w tej materii. Autorka częściowo uzupełniła ten brak w rozdziale „dyskusja” co jest wystarczające. Wstęp jest bardzo wartościowy między innymi dlatego, że jest oparty o bardzo bogate piśmiennictwo i w wyczerpujący sposób ukazuje dotychczasową wiedzę w zakresie badanego tematu.

Wstęp oceniam jako bardzo dobry.

4.2.2. Ocena przeglądu literatury

Przeglądu literatury dokonano starannie i konsekwentnie ograniczając się do niezbędnej liczby cytowań. Autorka przeprowadziła bardzo logiczną analizę dotychczasowej wiedzy na temat poruszany w pracy rozpoczynając od opisu kształtowania się zawodu fizjoterapeuty w krajach europejskich a kończąc na bezpośrednim dostępie do fizjoterapeuty. Cytowana literatura to w większości badania zagraniczne i międzynarodowe analizy oraz wybrane, polskie doniesienia naukowe, które konsekwentnie się uzupełniają i w sposób wyczerpujący uzasadniają podjęty temat badań. Przegląd literatury odgrywa niezwykle istotną rolę także w jednym z ostatnich rozdziałów pracy jaką jest dyskusja. Niezwykle trafny dobór cytowanych pozycji z poziomu zarówno nauk o zdrowiu i epidemiologii przyczynił się do tego, że dyskusja jest unikalną częścią tej pracy. Oceniam dobór literatury jako **bardzo dobry**.

3.2.2. Ocena metodologii i organizacji badania.

Ogromna różnorodność wszystkich założonych przez doktorantkę

w celu pracy problemów oraz rozpiętość ilościowo-jakościowa w zakresie każdej badanej domeny postawiły najwyższe wymagania co do metodologii badania. Doktorantka stworzyła ankietę zawierającą 47 podstawowych pytań, którą rozesała do narodowych organizacji fizjoterapeutów oraz do przedstawicielstw dyplomatycznych tychże krajów. Taka dywersyfikacja źródeł pozwoliła na prawdopodobne wprowadzenie licznych korekt i wyjaśnienie niektórych wątpliwości. Doktorantka pominęła w opisie metodologii zbierania danych dwie podróże zagraniczne oraz liczne rozmowy telefoniczne i ogromną korespondencję elektroniczną z powyżej wspomnianymi urzędami państwowymi oraz organizacjami zawodowymi w 41 krajach, których celem było doprecyzowanie składanych w ankietach odpowiedzi.

Szczegółowo i wyczerpująco opisano w pracy użyte metody statystyczne i nic nie budzi wątpliwości co trafności ich wyboru. Dobór metodologii oraz zaangażowanie sił i środków na tym etapie badania oceniam bardzo dobrze.

3.2.3. Ocena wyników

Autorka przedstawiła, oddzielnie i bardzo precyzyjnie wszystkie odpowiedzi na pytania badania ankietowego za pomocą 23 rycin i sugestywnych komentarzy w postaci analizy każdej odpowiedzi. Analizy wyników wykraczają często poza proste komentarze co nie jest typowe dla większości prac badawczych. Doktorantka opisuje uzyskane wyniki ocierając się często o poziom dyskusji a nawet zbliża się czasami do wyciągania wstępnych wniosków. Wątki epidemiologiczne, społeczne, ekonomiczne, systemowe i inne przeplatają się ze sobą. Z każdym kolejnym, badanym tematem i domeną pozwala to czytelnikowi lepiej poznać i zrozumieć organizację zawodu fizjoterapeuty w całej Europie. Pozwala to na koniec pośrednio poznać i zrozumieć organizację całej opieki zdrowotnej w Europie z podziałem na państwa i regiony. Wyniki przedstawiono w sposób dokładny, uporządkowany i wyczerpujący wykorzystując przejrzyste tabele i ryciny. Treść zawarta w rozdziale „wyniki” stanowi główną podstawę do przeprowadzenia dyskusji. Tę część pracy oceniam bardzo dobrze.

3.2.4. Ocena dyskusji

Bardzo dobrze poprowadzona przez doktoranta zarówno z punktu widzenia epistemologicznego jak i ontologicznego, która odniosła wyniki swojej pracy do dotychczasowej wiedzy w zakresie poszczególnych elementów badania. Dyskusja została poprowadzona zgodnie z podziałem na badane domeny i tak były to: raporty i dynamika zmian, mobilność fizjoterapeutów w Europie, podstawowe dane rynkowe, regulacja prawna zawodu fizjoterapeuty, bezpośredni dostęp do fizjoterapii oraz rozszerzone kompetencje fizjoterapeutów. Na uwagę zasługuje niezwykła konsekwencja prowadzonej narracji. W dyskusji zostały przedstawione różne poglądy oraz ich krytyczna analiza. Doktorant krytycznie ocenił także swoją pracę analizując jej najmocniejsze i najsłabsze strony w kontekście gromadzenia siły argumentów przed sformułowaniem wniosków. Mimo nie jednoznacznych i bardzo złożonych wyników, doktorantka wykazała się wysokim poziomem samokrytycyzmu i autorefleksji. Zwraca uwagę na konieczność przeprowadzenia dalszych analiz, prowadzenie ciągłego monitorowania statusu zawodu w Europie. W

umiejętny sposób odnosi się do wyników otrzymywanych przez innych badaczy i instytucje. Tę część pracy uważam za bardzo dobrą.

3.2.5. Ocena wniosków

Autorka przedstawiła cztery wnioski, które odpowiadają na założony cel badania. Wnioski częściowo potwierdzają dane uzyskane przez instytucje międzynarodowe jednak w dużej mierze są całkowicie oryginalne. Wnioski są sformułowane w dość zachowawczy sposób, przez co nie do końca oddają ogromną wagę uzyskanych wyników. Wydaje się to być jednak naturalną konsekwencją ogromnego metodologicznego reżimu jaki narzuciła sobie od początku doktorantka.

3.2.6. Podsumowanie oceny naukowej wartości rozprawy

Rozprawa posiada ogromną, unikalną wartość poznawczą. Można stwierdzić, że temat ten wymagał właściwego opracowania od wielu lat. Cieszy fakt, że to właśnie w Polsce powstała praca na tak wysokim poziomie. Badanie tego typu wymagało niezwykle szerokiej wiedzy z zakresu ogólnej wiedzy medycznej, zdrowia publicznego, ekonomii medycyny i oczywiście wiedzy na poziomie eksperckim w zakresie fizjoterapii. Dla bardzo wysokiego poziomu tej pracy ogromne znaczenie miała świetna znajomość języków obcych a także doświadczenie doktoranta. Praca ta stanowi opracowanie, którego rozmach może być porównywany z badaniem wykonanym tylko przez instytucje międzynarodowe.

4. Uwagi krytyczne

4.1. Uwagi merytoryczne

Wydaje się, że doktorantka powinna wytłumaczyć dlaczego nie zamieściła uzasadnienia wyboru tematu pracy.

5.2 Uwagi dotyczące redakcji rozprawy

Brak jest jakichkolwiek poważniejszych błędów językowych aczkolwiek są obecne pomyłki stylistyczne i gramatyczne. Tylko z obowiązku i na pograniczu poczucia próżności recenzent pozwala sobie nadmienić autorce pracy, że w jego opinii zbyt często używa skrótów myślowych (np. „badaniem zostały objęte państwa”, „

charakterystyka zawodu stanowi bazę danych”, czy „publiczny pracodawca”) a użycie słowa „globalne” właściwsze jest do określania zjawisk światowych niż spektrum czynności zawodowych fizjoterapeuty. Nieliczne błędy literowe nie mają jakiegokolwiek znaczenia dla ewentualnego pomniejszenia wartości pracy. Bibliografia została właściwie i konsekwentnie uporządkowana.

5. Wnioski końcowe

Praca Dalii Woźnicy ma ogromne znaczenie dla dalszego rozwoju systemu opieki zdrowotnej na terenie Rzeczypospolitej Polskiej w kontekście ekonomicznym i społecznym. Jej wyniki mogą ułatwić umiejscowienie rozwoju zawodu fizjoterapeuty w Polsce na tle innych krajów europejskich oraz pomóc nakreślić perspektywy zmian. Wiedza, którą uzyskaliśmy pozwala być może odważniej nadawać fizjoterapeutom nowe kompetencje ponieważ może to przynieść wyraźne korzyści dla pacjentów. Wyniki tej pracy są ważnym etapem w kierunku ujednoczenia kształcenia przeddyplomowego i podyplomowego w Europie. Dyskusja i wnioski z tego bardzo dobrze przeprowadzonego opracowania jakim jest praca Dalii Woźnicy spełniają wymogi dla częściowej ekstrapolacji i modelowania rozwiązań dla krajów rozwijających się.

Biorąc powyższe pod uwagę stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska autorstwa Magister Dalii Woźnicy.: „**ANALIZA SYSTEMU KSZTAŁCENIA, ZAKRESU PRAW I OBOWIĄZKÓW ORAZ SAMODZIELNOŚCI ZAWODOWEJ FIZJOTERAPEUTÓW W EUROPIE**” spełnia wymogi stawiane pracom doktorskim określone w **Ustawie ”O stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki”**. Zaprezentowana przeze mnie ocena upoważnia mnie do skierowania do Wysokiej Rady wniosku o dopuszczenie magister Dalii Woźnicy do dalszych etapów przewodu doktorskiego.



Podkowa Leśna, 11 września 2019 roku.